

УДК 331.91

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ В РАМКАХ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЕС

*Вовк В. А., к.е.н., доцент,
Серпухов М. Ю., к.е.н., доцент (ХНЕУ ім. С. Кузнеця)*

В умовах розвитку інтеграційних процесів особливої актуальності набувають питання оцінки впливу міграційних потоків на економіку країн-учасників процесу інтеграції. Різні рівні розвитку країн та скорочення бар'єрів міграції в значній мірі стимулює розвиток міграції робочої сили, що значно впливає на ринок праці та розвиток економік країн-учасників інтеграційного об'єднання.

Ключові слова. міжнародна міграція робочої сили, інтеграційні процеси, трудові ресурси, міжнародна економіка, ринок праці, внутрішня міграція, зовнішня міграція.

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ МЕЖДУНАРОДНОЙ МИГРАЦИИ РАБОЧЕЙ СИЛЫ В РАМКАХ ИНТЕГРАЦИИ УКРАИНЫ В ЕС

*Волк В. А., к.э.н., доцент,
Серпухов М. Ю., к.э.н., доцент (ХНЭУ им. С. Кузнеця)*

В условиях развития интеграционных процессов особую актуальность приобретают вопросы оценки влияния миграционных потоков на экономики стран-участников процесса интеграции. Разные уровни развития стран и сокращение барьеров при миграции в значительной мере стимулирует развития миграции рабочей силы, которая оказывает значительное влияние на рынок труда и развитие экономик стран-участников интеграционного объединения.

Ключевые слова. международная миграция рабочей силы, интеграционные процессы, трудовые ресурсы, международная экономика, рынок труда, внутренняя миграция, внешняя миграция.

MODERN TRENDS IN INTERNATIONAL LABOUR MIGRATION WITHIN THE INTEGRATION OF UKRAINE TO THE EU

*Vovk V. A., phd, associate prof.
Serpukhov M. Y., phd, associate prof. (S. Kuznets KhNUE)*

The paper considers the impact of labor migration on the economy of member countries of the integration process . With the development of integration processes of particular relevance to the issues the impact of migration flows on the economies of members of the integration process. Different levels of development of countries, wages, living standards and reducing barriers to migration are largely encourages the development of labor migration , which greatly affected the labor market and developing economies of the member countries of the integration associations. The article analyzes the trends of labor migration in the EU and Ukraine . It was established that the integration process significantly stimulate internal migration. Modern trends in labor migration within the EU are small scale. In most countries of the EU labor migration has similar dynamics of migration in Ukraine . Overall, a significant number of EU and Ukraine has a negative growth of the labor force. In general, the current trends of labor migration in the EU and Ukraine have a similar character. Further development of Ukraine's integration into the EU is not a dangerous trend of mass labor migration from Ukraine to the EU.

Keywords. International labor migration, integration processes, workforce, international economics, labor market, internal migration and external migration.

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями. Посилення інтеграційних процесів в міжнародній економіці характеризується вільним пересуванням трудових ресурсів, які є мобільним фактором виробництва та схильні до переміщення між країнами у зв'язку з низкою як соціально-економічних так і політико-правових чинників. Різниця в рівнях доходів, заробітних плат, можливостях самореалізації, політичній чи екологічній ситуації та ін. спонукають окремі

групи громадян до міграції. Разом з тим збільшення міграційних потоків здійснює суттєвий вплив на ринок праці країни. Всі ці питання актуалізують проблеми міжнародної міграції робочої сили в рамках інтеграційних об'єднань, які набувають особливої актуальності під час розвитку інтеграційних процесів.

За останні роки функціонування ЕС як інтеграційного об'єднання, окремі країни-учасники цього об'єднання (Франція, Німеччина, Великобританія, Італія та ін.) відчули негативний

вплив міжнародних міграційних процесів на власному ринку праці. Враховуючи специфіку питань міжнародної міграції, критично важливим для держави є вірна оцінка сучасних тенденцій міжнародної міграції та розробка відповідних інструментів регулювання внутрішнього ринку праці.

Однією з основних загроз за умови інтеграції України до ЄС вітчизняні та закордонні експерти виділяють проблему масової міграції робочої сили з України до країн ЄС. Тому подальшого аналізу потребують питання міжнародної міграції в рамках розширення інтеграційних об'єднань з оцінкою їх впливу на національні ринки праці країн.

Одним з основних факторів який бере участь у виробничому процесі є трудові ресурси. Без участі трудових ресурсів неможливе виробництво товарів та послуг, проте різна забезпеченість країн світу трудовими ресурсами та їх якісний склад суттєво впливає на розвиток національної економіки країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питанням дослідження міжнародної міграції робочої сили займалися такі фундатори економічної науки як: Т. Мальтус, А. Сміт, К. Маркс, Ф. Тейлор, А. Маслоу, П. Самуельсон, Е. Хекшер, Б. Олін та ін. в працях яких було закладено основи теорії трудової міграції [1]. Подальше дослідження питань міжнародної міграції було закладено в працях: І. Абрамової, А. Аллахвердієвої, Т. Гнатюка, Ф. Док'є, І. Іонцева, О. Кириченко, Є. Левчука, С. Лейснея, Д. Массея, В. Новицького, Т. Петрової, О. Потьомкіної, І. Романова, Г. Сапего, А. Седлова, Н. Сорокіної, Н. Тиндика, В. Федотова, Т. Цуркан, О. Чернеги, К. Шереметьєвої та ін.

Серед сучасних дослідників міжнародних міграційних процесів в рамках інтеграційних об'єднань слід відзначити роботи: Ваврищук Н.Г.

яка розглядає питання міжнародної міграції робочої сили в контексті розширення Європейського Союзу [2];

В роботі Кислицина О.В. розглянуті питання міжнародної трудової міграції в умовах глобалізації економіки [3];

В роботі Нагорнова О.В. розглянуто питання державного регулювання трудової міграції в умовах ринкової трансформації економіки України [4].

Виділення невирішених частин загальної проблеми. Зважаючи на істотний теоретико-методологічний доробок сучасна практика міграційний процесів повсякчас стикається з відсутністю дієвих механізмів з аналізу тенденцій міжнародної міграції робочої сили в рамках процесів інтеграції та глобалізації світової економіки. Основними напрямками досліджень є низка важливих науково-практичних завдань, серед яких визначення тенденцій міжнародної міграції робочої сили за умов інтеграції економік країн світу.

Формування цілей статті (постановка завдання). Враховуючи швидкоплинність процесів міжнародної міграції в умовах розвитку інтеграційних процесів, особливої актуальності набувають питання оцінки впливу тенденції міжнародної міграції робочої сили на національну економіку країни. Метою дослідження є аналіз сучасних тенденцій міжнародної міграції робочої сили та оцінка їх впливу на національні ринки праці країн ЄС та України.

Виклад основного матеріалу дослідження. При оцінці перспектив інтеграції кран до ЄС слід оцінити подальший вплив імміграції на ринок праці країн ЄС. Для вирішення цього завдання доцільно розрахувати відношення кількості іммігрантів з країн ЄС до кількості іммігрантів з інших країн, що наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Відношення кількості іммігрантів до кількості робочої сили в країнах ЄС та Україні за 2012 р.

Країна	Відношення кількості іммігрантів до кількості робочої сили в країні, %	Країна	Відношення кількості іммігрантів з країн ЄС до міграції з інших країн, %
1	2	3	4
Кіпр	3,582	Словаччина	5,333
Бельгія	2,584	Австрія	2,041
Австрія	2,2	Кіпр	1,679
Мальта	2,039	Німеччина	1,312
Іспанія	1,786	Чехія	1,289
Великобританія	1,522	Данія	1,103
Швеція	1,498	Бельгія	0,951
Італія	1,411	Мальта	0,85
Данія	1,18	Франція	0,777
Словенія	1,053	Фінляндія	0,717
Німеччина	0,938	Великобританія	0,555
Фінляндія	0,74	Іспанія	0,519

Продовження табл.1

1	2	3	4
Франція	0,535	Швеція	0,498
Литва	0,376	Італія	0,473
Чехія	0,362	Латвія	0,416
Естонія	0,241	Греція	0,392
Латвія	0,163	Португалія	0,392
Словаччина	0,14	Литва	0,234
Португалія	0,13	Словенія	0,227
Греція	0,073	Естонія	0,062

За результатами дослідження встановлено, що в окремих країнах ЄС кількість іммігрантів по відношенню до кількості робочої сили складає діапазон від 0,073 до 3,582%. Діапазон даних залежить від умов ринку праці в країні. Таким чином, можливо пояснити наявність невеликої кількості іммігрантів в таких країнах як: Греції, Португалія, Словаччина та ін. При цьому кількість іммігрантів більше 2% нараховується в таких країнах як: Кіпр, Бельгія, Австрія та Мальта.

Оцінюючи рівень впливу мігрантів до загальної кількості економічно - активного населення в країні слід зазначити, що кількість іммігрантів є не великою та суттєвого впливу на ринок праці країн ЄС не здійснює.

За результатами аналізу встановлено, що в значній кількості країн ЄС переважає міграція населення в середні самого об'єднання (Словаччина, Австрія, Кіпр, Німеччина, Чехія, Данія). В окремих країнах міграція зовні ЄС

переважає внутрішню імміграцію. При цьому в значній мірі внутрішня імміграція в рамках ЄС значно переважає зовнішню в Словаччині та Австрії.

Загальний аналіз структури іммігрантів в країнах ЄС дозволяє встановити, що загальна кількість іммігрантів не здійснює суттєвого впливу на ринок праці даного інтеграційного об'єднання. При цьому значна кількість іммігрантів мігрує в рамках ЄС, де практично відсутні бар'єри для міграції населення.

Для оцінки впливу сучасних тенденцій міжнародної міграції робочої сили в країнах ЄС доцільно проаналізувати динаміку приросту робочої сили в країнах ЄС та Україні. Проведений аналіз дозволить встановити тенденції міграції та порівняти зміни міграційних потоків в країнах ЄС та Україні. Результати аналізу динаміки приросту робочої сили в країнах ЄС та Україні наведено в табл. 2

Таблиця 2

Аналіз динаміки приросту робочої сили в країнах ЄС та Україні

Країни	Приріст робочої сили за 2010-2011 р.р.	Приріст робочої сили за 2011-2012 р.р.	Відхилення
1	2	3	4
Латвія	0,9143	1,0046	0,09
Литва	0,9401	0,997	0,05
Болгарія	0,9615	1,002	0,04
Хорватія	0,9614	0,9929	0,03
Італія	1,0019	1,0219	0,02
Румунія	0,9902	1,0078	0,01
Словаччина	0,9953	1,011	0,01
Словенія	0,9811	0,9965	0,01
Чехія	0,9961	1,0077	0,01
Португалія	0,9841	0,9953	0,01
Бельгія	0,9966	1,0077	0,01
Кіпр	1,003	1,0131	0,01
Угорщина	1,0055	1,0147	0,009
Мальта	1,0172	1,0237	0,006
Греція	0,9877	0,9941	0,006
Франція	1,0022	1,0074	0,005
Великобританія	1,0079	1,0109	0,002
Нідерланди	1,0054	1,0061	0,0006
Австрія	1,0091	1,009	-0,0001
Іспанія	1,0024	1,001	-0,001
Україна	1	0,999	-0,001
Фінляндія	1,0055	1,0018	-0,004

Продовження табл.2

1	2	3	4
Швеція	1,0133	1,0085	-0,005
Данія	0,9998	0,9943	-0,005
Польща	1,0137	1,0076	-0,006
Німеччина	1,0119	1,0008	-0,011
Естонія	1,0128	0,9899	-0,022

Аналізуючи сучасні тенденції приросту робочої сили в країнах ЕС та Україні за період з 2010-2012 р. слід відзначити, що у більшості країн ЕС в зазначений період відбулось зростання економічно - активного населення і лише в окремих країнах кількість робочої сили скоротилась (Австрія, Іспанія, Фінляндія, Швеція, Данія, Польща, Німеччина, Естонія) в тому числі скорочення робочої сили відбулося в Україні. Темпи скорочення робочої сили в країнах ЕС та Україні мають невеликий характер, що свідчить про несуттєвий вплив міграції та інших факторів на ринок праці цих країн.

Темпи зростання ринку праці в інших країнах ЕС також носять не суттєвий характер та значного впливу на ринок праці не здійснюють.

За результати аналізу приросту робочої сили в країнах ЕС та Україні в 2010-2011 роках відбувається скорочення кількості робочої сили в значній кількості країн таких як: Латвія, Литва, Болгарія, Хорватія, Італія, Румунія, Словаччина, Словенія, Чехія, Португалія, Бельгія, Греція, Данія та збільшення кількості робочої сили в країнах: Кіпр, Угорщина, Мальта, Франція, Великобританія, Нідерланди, Австрія, Іспанія, Україна, Фінляндія, Швеція, Польща, Німеччина, Естонія.

В цілому за 2010-2011 роки відбувається зменшення робочої сили у значній кількості країн ЕС та незначний приріст кількості робочої сили в інших країнах ЕС. Ситуація з приростом робочої сили в Україні характерна для більшості країн ЕС та характеризується незначним зростанням кількості робочої сили (на +0,03%).

За 2011-2012 роки приріст робочої сили в країнах ЕС та Україні змінюється в діапазоні від 0,98 до 1,023 та засвідчує невисокі темпи змін кількості робочої сили та схожість динаміки розвитку ринку праці.

Розподіл кількості робочої сили в країнах ЕС та Україні виокремлює найбільші ринки праці ЕС серед яких такі країни: Німеччина, Франція, Великобританія, Італія, Іспанія, Польща, Нідерланди, Румунія та ін. Слід зазначити, що серед найбільших ринків праці є і Україна, що за умови розвитку євроінтеграційних процесів актуалізує питання міграції робочої сили в рамках ЕС.

Висновки даного дослідження і

перспективи подальших робіт у цьому напрямку. Таким чином, аналіз міграційних процесів в країнах ЕС та Україні дозволив встановити наступне:

основним джерелом міграційних потоків в країнах ЕС є внутрішня міграція, яка здійснює вплив на ринок праці цих країн;

відношення кількості іммігрантів до кількості робочої сили в країнах ЕС та Україні має діапазон від 0,073 до 3,582 відсотків, що не є критичним для ринку праці цих країн;

масштаби внутрішньої міграції в країнах ЕС значно перевершують імміграційні потоки зовні, та знаходяться в діапазоні від 0,062 до 5,333 відсотків, що свідчить про наявність стимулюючої функції інтеграції для міграції населення.

Подальшими напрямками досліджень є дослідження питань замісної міграції, тобто заміщення вільних робочих місць, які вивільнились завдяки міграції місцевого населення до інших країн.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Хрестоматія по економічній теорії / [Сост. Е.Ф. Борисов]. – М. : Юристъ, 2000. – 536 с.
2. Ваврищук Н. Г. Міжнародна міграція робочої сили в контексті розширення Європейського Союзу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.02 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини» / Н. Г. Ваврищук. – Київ, 2007. – 18 с.
3. Кислиця О.В. Міжнародна трудова міграція в умовах глобалізації. Союзу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.02 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини» / О. В. Кислиця. – Донецьк, 2011 – 18 с.
4. Нагорнова О. В. Державне регулювання трудової міграції в умовах ринкової трансформації економіки України. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / О. В. Нагорнова. – Львів, 2008 – 21 с.
5. EU Employment and Social Situation Quarterly Review March 2013. – [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://europa.eu>
6. Світовий банк. – [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://data.worldbank.org/indicator/SL.TLF.TOTL.IN>

*Рецензент д.е.н., професор УкрДАЗТ Дейнека О.Г.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Боровик Ю.Т.*